

L'Institut de Drets Humans d'Andorra

Elisa Muxella i Molins

Introducció

Sovint, quan pensem en la vulneració dels drets humans, els primers que ens vénen a l'esperit són aquells que atempten contra la seguretat i la llibertat de l'individu i que malauradament avui encara són molts els països que no els respecten.

Els que ja tenim uns quants anys recordem com van ser de cruels els règims dictatorials que anaven des de la dictadura d'Espanya fins a les de Sud-amèrica (Xile, Argentina, Uruguai...), passant per l'URSS d'Stalin o els règims africans sanguinaris com el d'Ide Amin a Uganda.

Fets com la massacre de la plaça de Tiananmen, la fi de la primavera de Praga per l'exèrcit soviètic o, recentment, els segrestos en sòl europeu a càrrec de la CIA fan que ens preguntem de què serveix la Declaració dels drets de l'home que asseguren respectar la majoria de països que l'han signada i que tot sovint els més poderosos no ho fan.

És per això que des del 1967 fins a l'actualitat, l'ONU no ha deixat d'esforçar-se en la creació d'estructures internes (comissions, Consell) que estudien la violació dels drets de l'home per part dels països membres.

És evident que l'esdevenir d'Andorra al segle XX no ha estat el de cap règim dictatorial; és més, ha sigut terra d'acollida per a tots aquells que van fugir de les guerres dels països veïns. La nostra societat sempre ha sigut majoritàriament solidària de manera natural.

Andorra abans de la constitució

S'ha parlat molt de com el nostre país va seguir la seva història amb el règim franquista del país veí, de les converses entre la Mitra i el Generalíssim; però el que sí que és cert és que sortosament vàrem continuar sent un principat independent.

Durant els anys 70 creixen a Europa els moviments progressistes i anticonservadors, que també arriben al nostre petit país, un país ple de contrastos: per una part, Andorra ofereix la possibilitat de trobar-hi literatura prohibida a Espanya, així com pel·lícules d'art i assaig que el règim franquista censura i prohibeix; d'altra part, però, quan les inquietuds progressistes i reivindicatives d'alguns joves andorrans els duen a crear la revista *Tribuna*, màxim exponent a l'època de l'esquerra, aquest fet molesta els més reaccionaris de les classes dirigents i dels poders fàctics. Finalment, aprofitant la crema d'una bandera espanyola en un concert d'en Paco Ibáñez, convidat per la mateixa revista —la bandera fou cremada per un grup d'exaltats que poc tenien a veure amb el nostre país—, Madrid rebé la informació esbiaixada d'alguns membres d'aquesta classe dirigent. El resultat va ser l'expulsió d'Espanya d'aquells compatriotes que treballaven o estudiaven a les universitats espanyoles. Entre d'altres fets, queden així en evidència les nostres limitacions democràtiques de l'època.

Dins de les conquestes socials i polítiques, val la pena assenyalar que la seguretat social data del 1968, que les dones van poder votar el 1970 i que la pena de mort no va ser abolida fins al 1990.

El tercer poder de tot estat democràtic, la justícia, depenia, però, directament dels coprínceps, a través de les vegueries. Andorra, entre la laïcitat del Copríncep francès i l'esperit religiós del Copríncep episcopal; entre els drets civils i polítics exigits pel poble durant la Revolució Francesa i els deu manaments entregats per Déu a Moisès.

Andorra després de la Constitució

El 14 de març de 1993, el poble andorrà diu sí al referèndum sobre la constitució. Andorra esdevé un estat de ple dret reconegut internacionalment.

Tot i així, però, el desenvolupament de la Carta Magna ha sigut molt lent, especialment pel que fa al Títol II, sobre els drets i les llibertats.

Encara avui no està regulat, entre d'altres, el dret de vaga i molts ens qüestionem el nostre dret a la intimitat.

És per tots aquest fets que unes quantes persones, des de diferents àmbits socials i professionals, veien la necessitat que existís a Andorra un organisme des del qual es defensessin i es promulguessin els drets humans. Un organisme on es poguessin estudiar i analitzar les possibles violacions dels drets humans en tots els camps on es produïssin. Un organisme capaç de poder divulgar i difondre els drets humans: l'IDHA

L'article 5 de la nostra Constitució diu textualment: "La Declaració universal dels drets humans és vigent a Andorra."

És clar que una cosa és gaudir dels drets fonamentals i de les llibertats públiques i una altra de diferent fer-los prevaler, ja que tan sols per ser drets inherents a la persona, requereixen la màxima protecció.

Per tant, tot i tenir el marc legal, és en l'exercici dels drets on pot haver-hi les vulneracions i, per tant, un del nostres objectius serà evidenciar-ho.

L'Institut vol posar també en relleu totes aquelles mancances legislatives, reglamentàries o normatives necessàries per aconseguir una articulació dels sistemes de protecció eficaços de tot el conjunt de drets fonamentals, necessaris per viure en solidaritat i pau. Som conscients que la nostra societat requereix reformes tant en el terreny socioeconòmic com en el sociopolític que permetin conjugar tres valors bàsics com ho són els de llibertat, igualtat i solidaritat.

Per tal d'aconseguir les nostres fites, l'Institut necessitarà la col·laboració de tots, perquè en la defensa dels drets fonamentals tots hem d'estar-hi implicats.

L'Institut de Drets Humans d'Andorra no solament pretén defensar i divulgar els drets al nostre país, sinó que també és necessari l'estudi i el debat de la seva vulneració arreu del món.

L'IDHA: primeres valoracions

Durant el primer any de funcionament l'IDHA ha volgut destacar, analitzar i assenyalar quins són aquells aspectes dels drets fonamentals que avui encara s'han de desenvolupar mitjançant la normativa escaient que els hauria d'emparar i regular.

Per això es va fer un repàs del funcionament dels diferents organismes que hi estan directament i indirectament implicats, com ara:

El poder judicial.

Els serveis d'ordre.

El centre penitenciari.

Després es van analitzar els diferents temes socials i laborals que durant el primer any de funcionament van sortir a la llum pública com a fets que anaven en contra dels drets fonamentals:

Revisions mèdiques i immigració.

Donació de sang.

Estat de les llibertats d'expressió, de comunicació i d'informació a Andorra.

Finalment es va fer esment als diferents acords, convenis, protocols d'actuació, etcètera que fan referència a la defensa dels drets humans tant a escala europea com en l'àmbit mundial i que encara en la data en què vam fer l'informe no havien estat ratificats pel nostre país.

L'IDHA: objectius futurs

Continuar valorant l'actualitat social.

Incrementar la col·laboració amb entitats i organitzacions públiques i privades, nacionals i internacionals compromeses en la defensa dels drets humans.

Fer una més gran divulgació dels drets humans.

Col·laborar amb les escoles per dur a terme treballs amb els estudiants.
Elaborar anualment un informe sobre la situació dels drets fonamentals.

Elisa Muxella i Molins

Farmacèutica i presidenta de l'Institut de Drets Humans d'Andorra (IDHA)